

dia), vilket liksom det harmoniska livet makar emellan utgör basen för det samstämda livet i kyrkan, Guds himmelska stad (*en. Ps.* 105.34) och därför också i den världsliga staden (staten) Guds *res publica* (*op. mon.* 25.32).

Efter år 400 och framåt började Augustinus definiera synden som ett brott mot den rätta ordningen, ett sökande efter privata fördelar i stället för det gemensamma bästa. Självförverkligandet och stoltheten var orsaken till synden. I sin kommentar till Genesis (11.15.20) talar Augustinus om två slags kärlek, den ena är helig, den andra är oren, den ena använder det gemensamma goda för det himmelska samhällets bästa, den andra underordnar det gemensamma goda för ett själviskt intresse i det stolta begäret efter makt. Synd är alltså ett kärlekens, det gemensamma livets och vänskapens misslyckande.

I Harrisons analys av Augustinus beskrivning av klosterlivet framhålls att Augustinus är mer sysselsatt med problemet stolthet kontra ödmjukhet än med dess innehåll och mening. Det är bättre att vara gift och ödmjuk än att leva i kloster fångad av stolthetens begär (*virg.* 51.52). Det är tydligt att Augustinus fokusering på syndafallet och Guds nåd här kommer fram. Allt beror av Guds nåd. Klosterlivet i sig skapar inte en elit av heliga män och kvinnor. Både de som är gifta och de som avstår från äktenskap för Kristi skull har en plats i samhället, men bådadera är märkta av syndafallets följder. Deras klugenhet i världen är tydlig. Enligt Augustinus iakttagelse är munken att likna vid Daniel i lejonkulan. Han är inför Guds ansikte men vilddjuren lurar på honom (*en. Ps.* 99.10).

Efter dessa få exempel från ett stort och innehållsrikt material vill jag än en gång framhålla Carol Harrisons bok om Augustinus som mycket läsvärd. Den text som presenteras är väl uppdaterat och en utbyggd notapparat ger en bra bild av aktuell Augustinusforskning. Det skall också nämnas att i det forskarsamhälle som inspirerat Harrison i hennes arbete om Augustinus finns kända namn som Gerald Bonner, George Lawless och Robert Markus, den sistnämnde nämnd med särskild tacksam erinran i företalet till boken.

Siver Dagemark

Eugene F. Rogers, Jr: *Sexuality and the Christian Body — Their Way into the Triune God.* 303 sid. Blackwell Publishers, Oxford 1999.

Vi känner alla väl till vad Skriften säger om judarna «de trotsar Gud och är fiender till hela mänskligheten» (1 Thess. 2:15). Vi vet också vilka konsekvenser dessa och liknande bibelord fått för judar genom historien, och det råder en konsensus bland de flesta kristna att dessa bibelord inte längre ska tillåtas legi-

timera förtryck och antisemitism. Det är gott så. För judarna först och främst, men också för oss kristna. Kyrkan och kristenheten har tillräckligt många och svåra synder på sitt samvete gentemot judarna, domens dag kommer att svida tillräckligt för kristenheten som det redan är. Dessutom har kyrkor och samfund tillräckligt många andra teologiska frågor att strida om, för att därutöver ha råd med en konflikt mellan en «bibeltrogen, klassisk kristen uppfattning»: «judar är mänsklighetens fiender» och en liberal, historisk-kritisk uppfattning som hävdar motsatsen. De enda som förlorar på den kristna enigheten i denna fråga torde vara bokförlagen. Men som det brukar heta «det man förlorar på gungorna tar man igen på karusellen». Den s.k. «Homosexfrågan» finns ju kvar. I den frågan är kristenheten ännu splittrad. Där finns pengar att tjäna och böcker att ge ut. Ett exempel ur den stora bokflod av titlar som debatterar homosexualas vara och icke-vara i kyrkan är Eugene Rogers bok *Sexuality and the Christian Body*.

Bokens 13 kapitel är indelade i tre delar. I första delen presenteras vad Rogers kallar «de konservativas» respektive «de liberalas» huvudargument i frågan, samt redovisas för hur dessa argument uppfattas av motståndarsidan. Rogers vill här — å ena sidan — få de konservativa att förstå att de liberalas hjärtefråga egentligen är en dopfråga, att alla är ett i Kristus, inte längre man eller kvinna, slav eller fri, gay eller straight. Och de liberala — å andra sidan — skall få att förstå att de konservativas hjärtefråga egentligen inte är att förorda homofientlighet utan att värna helighet.

Bokens andra del ägnas åt Thomas av Aquino och Barth. Rogers analyserar den förres syn på den naturliga lagen och Skriften och den senares teologi rörande förhållandet judar-hedningar och män-kvinnor. Syftet med detta avsnitt är att visa på öppningar inom thomistisk och barthiansk teologi för en acceptans av homosexuella. Rogers betonar att visserligen motsatte sig Thomas samkönade förhållanden, men enligt Thomas uppfattning att kunskap om Gud och det av naturen goda är omöjlig, där orättfärdighet råder, torde det finnas utrymme för en omvärdering av inställningen till homosexuella, menar Rogers. Vidare poängterar Rogers dygdens betydelse hos Thomas. Där homosexuella förhållanden ger prov på dygder såsom trohet, kärlek och monogami borde dessa kunna accepteras. Vad gäller Barth konstaterar Rogers att inte heller denne erkände samkönade relationer. Dock finns det även inom Barths teologi ett visst utrymme för en omvärdering i frågan menar Rogers. Här tar Rogers fasta på Barths uppfattning att den sanna mänskligheten är *medmänskligheten*, att människan är Guds avbild som kollektivt människa inte som individuell, att det är Adam och Eva tillsammans,

inte Adam och Eva var för sig som spelar Gud. Men medan Barth stannar vid den sexuella föreningen av Adam och Eva går Rogers vidare och finner samma *medmännisklighet* i relationen mellan Ruth och Noomi, David och Jonathan, Jesus och lärjungarna. En *medmännisklighet*, där människor som kollektiv utgör Guds avbild oberoende av huruvida deras relation är sexuell eller ej. Här finns utrymme för en acceptans även av homosexuellas förhållanden menar Rogers.

Bokens tredje och avslutande del är avsedd till försvar av äktenskapet, vilket Rogers förordar ska utvidgas till att gälla även samkönade par. Här för Rogers ett resonemang i vilket han säger att det naturliga för Gud är att älska sitt utvalda folk, Abrahams barn. Kristna som inte är av judiskt blod är att betrakta som adopterade Guds barn genom dopet, och därmed älskade av Gud mot naturen. Och liksom Gud (enligt Rom. 11:24) handlade «mot naturens ordning» och ympade in en «vildoliv» (de hednakristna) «på ett odlat olivträd» (förbundsfolket, judarna), vill Gud även ympa in de homosexuella i kyrkan, menar Rogers.

I denna avslutande del ges även en beskrivning av Treenighetens inre liv, i vilken Fadern och Sonen betygar varandra sin kärlek, medan Anden finns med som vittne till deras ömsesidiga kärleksbetygelser. När Jesus i evangelierna beskriver himmelriket som en bröllopsfest, är det just detta Treenighetens inre liv, som Jesus åsyftar, menar Rogers. Anden är bröllopsvittnet, som bevittnar, prisar och gläds åt den kärlek som uttrycks mellan Fadern och Sonen. Vad som sker när två människor firar bröllop här på jorden, menar Rogers, är att Treenighetens inre liv blir gestaltat här och nu. De två älskande betygar varandra sin kärlek och församlingen tar del i den helige Andes uppgift att bevitna, prisa och glädjas åt kärleken mellan de två. Att då säga nej till bröllop för homosexuella är att säga nej till Andes liv, till nåden att få bevitna, prisa och glädjas åt en kärlek som återspeglar kärleken mellan Skaparen och Frälsaren.

Rogers' bok har fått mycket beröm. På omslagets baksida citeras ett antal professorer som alla intygar hur unik dess betydelse är. Såväl motståndarna mot homoäktenskap som dess förespråkare sägs ha att vinna på att läsa boken.

Frågan är om man kan hålla med. Onekligen är Rogers verk unikt, i det att han försöker finna öppningar hos Thomas och Barth för acceptans även av homosexuellas kärlek. Onekligen lyckas Rogers tilltala såväl motståndare som förespråkare till homoäktenskap, i det att han synliggör svagheter i såväl «de konservativas» som «de liberalas» argument i frågan. Onekligen för Rogers in nya argument i en teologisk debatt som länge gått på tomgång. Häri ligger verkets betydelse. Rogers har här ett tydligt och utta-

lat kyrkopolitiskt ärende med sin bok. Han vill en försoning. Han vill förståelse mellan «liberalas» och «konservativas». Rogers ställer sig på de «liberalas» sida, genom argumenten för «öppningar» i den thomistiska teologin och barthianska teologin för homoäktenskap. Och han ställer sig på de «konservativas» sida genom att hävda att dessa inte alls är homofientliga, eftersom det inte är av elakhet utan av kärlek till heligheten som dessa motsätter sig homosexuellas rättigheter.

Personligen förhåller jag mig dock tveksam. Inte till Rogers lärdom och intellektuella skärpa. Den lyser som en stjärna genom hela verket. Det är snarare ärendet bakom verket som gör mig tveksam. Jag tror helt enkelt inte på dess möjlighet till framgång. Jag tror inte att «de konservativas» kommer att bli mer homovänliga efter läsning av Rogers. Och jag blir själv inte mindre misstänksam gentemot «de konservativas», efter att ha läst boken. Vad spelar det för roll för mig som bögs om motståndarna motsätter sig min rätt till kärlek på grund av «helighet» eller «elakhet»? Konsekvenserna för mitt liv blir ju desamma. Och har det inte varit just värnandet av heligheten som legitimerat antisemitismen genom kyrkohistorien? Kyrkan har velat värna «heligheten» i sin kristna lära och därmed förföljt Abrahams barn och hänvisat till 1 Thess. m.fl. bibelställen «judar är mänsklighetens fiender». Och likaså kyrkohistorien igenom, i nitet att värna «heligheten», har kristna hänvisat till bibeln för att förfölja, döda och beskära livet för män som älskat män, kvinnor som älskat kvinnor. Vilken är egentligen skillnaden mellan förföljelse och diskriminering av judar och förföljelse och diskriminering av homosexuella? Skulle en judisk man eller kvinna bli tröstad av argumentet «de kristna förföljer dig inte av elakhet, det är för att de vill värna sin helighet som de förföljer dig»? Knappast skulle någon av judisk börd låta sig tröstas av ett sådant argument. Det finns ingen anledning till att vi homosexuella skulle göra det heller!

Lars Gårdfeldt

Ola Sigurdson: *Hungerns väg. Om Gud, kyrka och mångfald*. 208 sid. Arcus förlag, Lund 2000.

Ola Sigurdson är en flitig författare. *Hungerns väg* är hans andra bok inom ett år. Den utgörs av fjorton teologiska uppsatser av vilka de flesta har varit publicerade förut i tidningar och tidskrifter. Spännvidden i boken är stor. Den börjar med en uppsats om Augustinus och kommer snabbt över till postmoderna teologer och *Ecce Homo* debatten. Men boken känns inte splittrad. Det är inte svårt att se genomgående teman.

Jag uppfattar Sigurdsons huvudärende så att han vill visa hur teologin kan ge ett bidrag till nutida